

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በምን አውቃለሁ?

በሳይንስ፣ በታሪክ እና በሥነ-ጽሑፋዊ ማስረጃዎች የተረጋገጠ አቃቤ እምነት

በ የሕይወት እንጀራ አገልግሎት ተጽፎ የተዘጋጀ

የማይናወጠው መሠረት፡ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑ በታሪክና በመገለጥ ሲረጋገጥ

በዚህ ዘመን ብዙዎች "መጽሐፍ ቅዱስ ከእግዚአብሔር የተሰጠ መለኮታዊ ቃል ነውን? ወይስ በሰው ልጆች የተጻፈ ተራ ታሪካዊ መጽሐፍ?" የሚል ጥልቅ ጥያቄ ያነሳሉ። ይህ መጽሐፍ ለእነዚህ ወሳኝ ጥያቄዎች በቂ ታሪካዊ፣ አርኪዮሎጂያዊ እና ሥነ-መለኮታዊ ምላሾችን በመስጠት፣ የክርስትና እምነት በጭፍን ልማድ ሳይሆን በማይናወጥ እውነት ላይ የቆመ መሆኑን በሚገባ ያስረዳል።

በውስጡም የሚከተሉትን ዓቢይት ማስረጃዎች በጥልቀት ይመረምራል፡-

- 1. መጽሐፍ ቅዱስ በ40 የተለያዩ ጸሐፊዎች፣ በ1,500 ዓመታት ውስጥ ተጽፎ ሳለ ያለምንም የሐሳብ ግጭት የሚያሳየው አሰደናቂ እና መለኮታዊ አንድነት፣**
- 2. የቴል ዳን የድንጋይ ላይ ጽሑፍ፣ የሕዝቅያስ የውኃ መጀለኪያ እና የኬተፍ ሂኖም የብር ጥቅልሎችን የመሳሰሉ አርኪዮሎጂያዊ ግኝቶች የመጽሐፉን ታሪካዊነት ከጥርጣሬ በላይ ማረጋገጣቸው፣**
- 3. በሺዎች የሚቆጠሩት የሙት ባሕር ጥቅልሎች እና ጥንታውያን የአዲስ ኪዳን የብራና ቅጂዎች የእግዚአብሔር ቃል ምንም ሳይበረዝ ለዘመናት ተጠብቆ ዛሬ በእጃችን መድረሱን የሚያሳዩበት ማረጋገጫ፣**
- 4. እንዲሁም በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወት፣ ሞት እና ትንሣኤ ቃል በቃል የተፈጸሙት በመቶዎች የሚቆጠሩ የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች።**

ይህ መጽሐፍ እያንዳንዱ ክርስቲያን በእኛ ስላለ ተስፋ ምክንያትን ለሚጠይቁ ሁሉ መልስ ለመስጠት እንዲዘጋጅ ያተጋዋል (1 ጴጥ 3:15)። ለወንጌል አገልጋዮችና ለመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪዎች ጠንካራ የማጣቀሻ መሣሪያ ሲሆን፣ ለእውነት ፈላጊዎች ደግሞ መጽሐፍ ቅዱስ የሰውን ልጅ ከኃጢአት ለማዳን የተሰጠ ሕያው ቃል መሆኑን ያሳያል።

በነጻ የተሰጠ - ለሽያጭ የማይውል

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በምን አውቃለሁ?

በሳይንስ፣ በታሪክ እና በሥነ-ጽሑፋዊ ማስረጃዎች የተረጋገጠ አቃቤ እምነት

አማርኛ
Ethiopia

Copyright © 2026, የቅጂ መብት ባለቤት፡- © 2026 የሕይወት እንጀራ አገልግሎት (Yehiwot Enjera Ministry) የአጠቃቀም ፈቃድ፡- ይህ የጥናት መጽሐፍ የእግዚአብሔር ቃል ለሁሉም በነጻ እንዲደርስ ታስቦ የተዘጋጀ ነው። በመሆኑም የሚከተሉትን መመሪያዎች በመከተል በነጻነት መጠቀም ይቻላል፡- የምንጭ ምስክርነት፡- ይህንን ጽሑፍ በማንኛውም መድረክ ሲጠቀሙ ወይም ሲያሰራጩ የይዘቱን ምንጭ (የሕይወት እንጀራ አገልግሎት) መጥቀስ ይኖርብዎታል። ለሽያጭ ያልቀረበ፡- ይህንን የጥናት መጽሐፍ ለማንኛውም ዓይነት የንግድ ሥራ ወይም ገቢ ለማግኘት መጠቀም በጥብቅ የተከለከለ ነው። ይዘቱን አለመለወጥ፡- የመጽሐፉን ይዘት ሳይለውጡ፣ ሳይጨምሩ ወይም ሳይቀንሱ እንዳለ ለሌሎች ማጋራት፣ ፕሪንት ማድረግና አባዝቶ ማሰራጨት ይቻላል። "...በነጻ የተቀበላችሁትንም በነጻ ስጡ።" (ማቴ 10፡8) በሚለው መለኮታዊ መመሪያ መሠረት፣ ይህ የጥናት መመሪያ ለወንጌል አገልግሎትና ለቅዱሳን መታነጽ በነጻ እንዲሠራ ተፈቅዷል።

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

You may not use this work for commercial purposes. You may adapt and add to this work. You must keep the copyright and credits for authors, illustrators, etc.

ማውጫ

1. መግቢያ፡ ኢቃቤ እምነት (አፖስቶሊክስ) እና የመገለጥ አስፈላጊነት

2. የእስትንፋሰ-እግዚአብሔር ጽንሰ-ሐሳብ እና ሥነ-መለኮታዊ መሠረት

3. የታሪክ አጻጻፍ እና የሰነድ ምርምር መመዘኛዎች (Historiographical Tests)

3.1 የውስጥ ፈተና፡ የመጽሐፉ ራስን የማስመስከር ጥያቄ እና አስደናቂ አንድነት

3.2 የውጭ ፈተና፡ የአርኪዮሎጂ እና የታሪክ ማስረጃዎች

3.2.1 የቴል ዳን የድንጋይ ላይ ጽሑፍ (Tel Dan Stele)

3.2.2 የሮዜታ ድንጋይ (Rosetta Stone)

3.2.3 የኬተፍ ሂፍም የብር ጥቅልሎች (Ketef Hinnom Silver Scrolls)

3.2.4 የሕዝቅያስ የውኃ መሸለኪያ (Hezekiah's Tunnel)

3.2.5 የአዲስ ኪዳን አርኪዮሎጂ

3.3 የብራና ቅጂዎች ግምገማ (Bibliographic Test) እና አስተማማኝነት

3.3.1 የአዲስ ኪዳን የብራና ቅጂዎች

3.3.2 የብሉይ ኪዳን ቅጂዎች እና የሙት ባሕር ጥቅልሎች

4. የተፈጸመ ትንቢት (Fulfilled Prophecy)

5. የክርስቶስ ምስክርነት እና የመንፈስ ቅዱስ ማረጋገጫ

5.1 የመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት እና የሕይወት ለውጥ (The Transformative Power)

6. ማጠቃለያ

1. መግቢያ፡ አቃቤ እምነት (አፖሎጅቲክስ) እና የመገለጥ አስፈላጊነት

የሰው ልጅ በታሪኩ ሁሉ የሕይወትን ትርጉም፣ የፈጣሪን ማንነት እና የዓለምን አመጣጥ በተመለከተ ጥልቅ ጥያቄዎችን ሲያነሳ ኖሯል። ለእነዚህ ጥያቄዎች መልስ ለመስጠት፣ ሥነ-መለኮታዊ ጥናቶች የእግዚአብሔርን ራስን የመግለጥ ሂደት በሁለት ዋና ዋና ክፍሎች ይከፍሉታል፤ እነርሱም አጠቃላይ መገለጥ እና ልዩ መገለጥ በመባል ይታወቃሉ። አጠቃላይ መገለጥ ፈጣሪ ራሱን በፈጠረው ተፈጥሮ፣ በጽንፈ ዓለሙ አስደናቂ ሥርዓት እና በሰው ልጅ ሕሊና ውስጥ ያስቀመጠው ማረጋገጫ ነው። የሐዋርያት ሥራ 14:17 እና መዝሙር 19:1-4 እንደሚያስረዱት፣ ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ፤ ፍጥረታትም የእጁን ሥራ ያሳያሉ። የዕብራውያን 3:4 ቃል "እያንዳንዱ ቤት በአንድ ሰው ተዘጋጅቶአልና፣ ሁሉን ያዘጋጀ ግን እግዚአብሔር ነው" በማለት አመክንዮአዊ መደምደሚያ ይሰጣል። ማንኛውም ጤናማ አእምሮ ያለው ሰው፣ በምድር ላይ ያለውን እጅግ የተወሳሰበ የሕይወት ሥርዓት ሲመለከት፣ ይህ ሁሉ በአጋጣሚ የተፈጠረ ሳይሆን ከጀርባው ጥበበኛ ንድፍ አውጪ እንዳለ ይገነዘባል። ታዋቂው ፈላስፋ ፕላቲኖ እንኳን "ይህ ዓለም ለእኔ እንቅስቃሴ ነው፤ ያለ ሰዓት ሠሪ ይህ ሰዓት ሊኖር ይችላል ብዬ ማሰብ አልችልም" ማለቱ ተመዝግቧል።

ሆኖም ግን፣ አጠቃላይ መገለጥ አንድ ኃይል ፈጣሪ መኖሩን ከማመልከት ባለፈ፣ የፈጣሪን ዝርዝር ማንነት፣ ለሰው ልጅ ያለውን ዓላማ፣ እንዲሁም የኃጢአት ሥርዓትን እና የድኅት (የደህንነት) መንገድን በግልጽ አያሳይም። በሮሜ 1:20-22 መሠረት የሰው ልጅ በተፈጥሮው እውነትን የሚያፍን በመሆኑ፣ አጠቃላይ መገለጥ ሰዎችን ያለ ምክንያት እንዲቀሩ ከማድረግ ባለፈ ወደ እውነተኛው አምላክ ሊመራቸው አይችልም። ለዚህም ነው ልዩ መገለጥ እጅግ አስፈላጊ የሚሆነው። ልዩ መገለጥ ማለት እግዚአብሔር ራሱን፣ ፈቃዱን፣ እና የድኅት ዕቅዱን በቀጥታ ለሰው ልጆች ያሳወቀበት መንገድ ሲሆን፣ ይህ ልዩ መገለጥ በጽሑፍ ተሰንዶ ለትውልድ የተላለፈው በመጽሐፍ ቅዱስ በኩል ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን ማረጋገጥ፣ የአንድን ሃይማኖት መጽሐፍ ታሪካዊነት ከማረጋገጥ የዘለለ ትርጉም አለው። መጽሐፍ ቅዱስ በእውነት የእግዚአብሔር ቃል ከሆነ፣ የሰው ልጅ ሕይወት፣ እምነት እና ሥነ-ምግባር የሚመራበት የመጨረሻው ባለሥልጣን እርሱ ብቻ ይሆናል፤ እሱን መናቅም እግዚአብሔርን ራሱን መናቅ ይሆናል። ይህንን እውነት

ለማስረዳት በክርስትና ታሪክ ውስጥ "አፖሎጂቲክስ" (Apologetics) ወይም አቃቤ እምነት የሚባል ሰፊ የጥናት ዘርፍ ዳብሯል። ከግሪኩ "አፖሎጂያ" (ምክንያታዊ መልስ መስጠት) የመጣው ይህ ቃል፣ በ1ኛ ጴጥሮስ 3:15 ላይ ለተመሠረተው ተስፋ ምክንያት ለሚጠይቁ ሁሉ መልስ ለመስጠት የተዘጋጀ መሆኑን ያመለክታል። በዚህ ዘርፍ ውስጥ ክላሲካል አፖሎጂቲክስ (በቅድሚያ የእግዚአብሔርን መኖር በፍልስፍና የሚያስረዳ)፣ ኤቪደንሻል አፖሎጂቲክስ (ታሪካዊ እና ሳይንሳዊ ማስረጃዎችን የሚመረምር)፣ እና ፕሪስፖዚሽናል አፖሎጂቲክስ (እግዚአብሔርን እንደ የመጨረሻ ባለሥልጣን አድርጎ የሚነሳ) በመባል የሚታወቁ አቀራረቦች አሉ። ይህ የጥናት ሪፖርት ታሪካዊውን፣ አርኪዮሎጂያዊውን እና ሥነ-ጽሑፋዊውን የኤቪደንሻል ማስረጃዎች በመተንተን፣ እንዲሁም ከመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መለኮታዊነት ጋር በማስተሳሰር መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በተጨማሪም ያረጋግጣል።

2. የእስትንፋስ-እግዚአብሔር ጽንሰ-ሐሳብ እና ሥነ-መለኮታዊ መሠረት

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው ስንል፤ መጽሐፉ ወደ ሰው ልጆች የደረሰበትን ሂደት በሚገባ መረዳት ያስፈልጋል። ይህ ሂደት በሥነ-መለኮት ቋንቋ "እስትንፋስ-እግዚአብሔር" (Inspiration) ይባላል። ሐዋርያው ጳውሎስ በ2ኛ ጢሞቴዎስ 3:16-17 ላይ "የእግዚአብሔር ሰው ፍጹምና ለበጎ ሥራ ሁሉ የተዘጋጀ ይሆን ዘንድ፤ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ ሁሉ ለትምህርትና ለተግሣጽ ልብንም ለማቅናት በጽድቅም ላለው ምክር ደግሞ ይጠቅማል" በማለት ጽፏል። እዚህ ላይ በግሪክኛው የተጻፈው "ቴዎፕኒዩስቶስ" (Theopneustos) የተሰኘው ቃል፤ ቀጥተኛ ትርጉሙ "በእግዚአብሔር የተተነፈሰ" ማለት ነው። ይህም መጽሐፍ ቅዱስ የሰው ልጅ ሐሳብ ሳይሆን መነሻው እግዚአብሔር ራሱ መሆኑን ያመለክታል።

ይህ የእስትንፋስ-እግዚአብሔር ጽንሰ-ሐሳብ እግዚአብሔር ጸሐፊዎቹን እንደ ግዑዝ ማሸን ወይም እንደ መቅረጽ-ድምጽ (Dictation Theory) ተጠቅሞ ቃላቱን በግድ አጻፋቸው ማለት አይደለም፤ ይህ ዓይነቱ አመለካከት በብዛት በእስልምና ሃይማኖት ስለ ቁርኣን ከሚሰጠው ትርጓሜ ጋር ይመሳሰላል። በክርስትና እምነት ግን፤ "የቃላትና የሙሉ ክፍሎች መለኮታዊ ምሪት" (Verbal Plenary Inspiration) በሚለው የሥነ-መለኮት መርህ መሠረት፤ መንፈስ ቅዱስ የጸሐፊዎቹን ተፈጥሮአዊ ችሎታ፤ የቋንቋ አጠቃቀም፤ የታሪክ ዳራ፤ እና የአጻጻፍ ስልት ሳይነጥቃቸው፤ ነገር ግን ሊያስተላልፍ የፈለገውን መልእክት ያለምንም ስህተት እንዲጽፉ ተቆጣጥሮ መርቷቸዋል። "ቨርባል" (Verbal) የሚለው ቃል እያንዳንዱ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሰፈረው ቃል (ሐሳቡ ብቻ ሳይሆን ቃላቱ ጭምር) በእግዚአብሔር የተመራ መሆኑን ሲያሳይ፤ "ፕሌነሪ" (Plenary) የሚለው ቃል ደግሞ ሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች (ታሪኩ፤ ትንቢቱ፤ ግጥሙ ወዘተ) እኩል የእግዚአብሔር እስትንፋስ ያሉባቸው መሆናቸውን ያስረዳል።

ሐዋርያው ጴጥሮስ በ2ኛ ጴጥሮስ 1:20-21 ላይ "ይህን በመጀመሪያ እወቁ፤ በመጽሐፍ ያለውን ትንቢት ሁሉ ማንም ለገዛ ራሱ ሊተረጉም አልተፈቀደም፤ ትንቢት ከቶ በሰው ፈቃድ አልመጣምና፤ ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ተልከው ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ተናገሩ" በማለት ይህንን ሂደት በሚገባ ያብራራል። እዚህ ላይ "ተነድተው" የተባለው ቃል፤

በግሪክኛ (φέρω - phero) አንድ የሽራ መርከብ በነፋስ ኃይል እየተገፋ ወደሚፈለገው አቅጣጫ እንደሚጓዝ የሚያሳይ ዘይቤያዊ አገላለጽ ነው። ይህም የስዎች ተሳትፎ ቢኖርም (መርከቡና ቀዛፊው እንዳሉ ሆነው) የመልእክቱ ዋና ባለቤትና አቅጣጫ አስያዥ ግን መንፈስ ቅዱስ (ነፋሱ) መሆኑን ያረጋግጣል። በውጤቱም፣ የተጻፈው ቃል (በመጀመሪያዎቹ ቅጂዎች/Autographs) ከስህተት የጸዳ እና ሙሉ በሙሉ እምነት የሚጣልበት የእግዚአብሔር ቃል ሊሆን በቅቷል። ይህ መለኮታዊ ምሪት፣ መጽሐፍ ቅዱስ ውሸትን በሚመዘግብበት ጊዜም (ለምሳሌ የሰይጣንን ውሸት በዘፍጥረት 3:4 ላይ ሲጽፍ)፣ ከስተቱን በትክክልና ያለ ስህተት መዝግቦታል ማለት እንጂ ውሸቱ ራሱ የእግዚአብሔር ቃል ነው ማለት አለመሆኑን መረዳት ይገባል።

3. የታሪክ አጻጻፍ እና የሰነድ ምርምር መመዘኛዎች (Historiographical Tests)

የሥነ-ጽሑፍ እና የታሪክ ምሁራን፣ ማንኛውም የጥንት ዘመን ሰነድ ትክክለኛ ታሪካዊ መዝገብ መሆኑን እና አለመሆኑን ለመለየት ሦስት መሠረታዊ ፈተናዎችን ይጠቀማሉ። እነዚህም፡ የውስጥ ፈተና (Internal Test)፣ የውጭ ፈተና (External Test)፣ እና የብራና ቅጂዎች አስተማማኝነት ፈተና (Bibliographic Test) ናቸው። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በሳይንሳዊ እና ታሪካዊ መንገድ ለማሳየት፣ እነዚህን ሦስት ፈተናዎች በተራው በዝርዝር መመልከት የግድ ይላል።

3.1 የውስጥ ፈተና፡ የመጽሐፉ ራሱን የማስመስከር ጥያቄ እና አስደናቂ አንድነት

የውስጥ ፈተና የሚጀምረው ሰነዱ ራሱን በተመለከተ ከሚያቀርበው የይገባኛል ጥያቄ እና በውስጡ የሐሳብ መጋጨት መኖር አለመኖሩን ከመመርመር ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ከመነሻው እስከ ማብቂያው ራሱን የእግዚአብሔር ቃል እንደሆነ በግልጽ ያውጃል። በብሉይ ኪዳን ብቻ "እግዚአብሔር እንዲህ ይላል"፣ "እግዚአብሔር ቃል ወደ እኔ መጣ" የሚሉት ሐረጎች በሺዎች ለሚቆጠሩ ጊዜያት ተጽፈው ይገኛሉ። ለምሳሌ በኤርምያስ ትንቢት ውስጥ ብቻ መለኮታዊ መነሻነትን የሚያሳዩ ሐረጎች ከ500 ጊዜ በላይ ተጠቅሰዋል። በአዲስ ኪዳንም ሐዋርያት የጻፉት መልእክት የእግዚአብሔር ትእዛዝ መሆኑን አስረግጠው ተናግረዋል (1 ቆሮንቶስ 14:37፣ 1 ተሰሎንቄ 2:13)። ሐዋርያው ጴጥሮስ የጳውሎስን መልእክቶች ከሌሎቹ "ቅዱሳን መጻሕፍት" ጋር እኩል አድርጎ ቆጥሯቸዋል (2 ጴጥሮስ 3:16)።

ነገር ግን አንድ መጽሐፍ "እኔ ከእግዚአብሔር ነኝ" ስላለ ብቻ እውነት አይሆንም፤ ሌሎች ሃይማኖታዊ መጻሕፍትም ተመሳሳይ የይገባኛል ጥያቄ ያቀርባሉና። የክርስትናው መጽሐፍ ቅዱስ ከሌሎች የሚለየው፣ ይህንን የይገባኛል ጥያቄውን የሚያስረግጥበት ወደር የሌለው የውስጥ አንድነት እና ስምምነት በመኖሩ ነው።

የሥነ-ጽሑፍ ተመራማሪዎች እንደሚገልጹት፣ መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈው በአንድ ወቅት፣ በአንድ ቦታ፣ እና በአንድ ዓይነት የሕይወት ደረጃ ላይ በነበረ ሰው አይደለም። ይልቁንም፣ ይህ መጽሐፍ ከ1,500 ዓመታት በላይ በፈጅ ረጅም ጊዜ ውስጥ የተጻፈ ነው። 66 የተለያዩ

መጻሕፍትን የያዘ ሲሆን፤ ከ40 በላይ በሚሆኑ የተለያዩ ጸሐፊዎች የተጻፈ ነው። እነዚህ ጸሐፊዎች እጅግ የተለያዩ የሕይወት ዳራ ነበራቸው፤ በመካከላቸው ነገሥታት (እንደ ዳዊት እና ሰሎሞን)፤ ነቢያት (እንደ ኢሳይያስ እና ኤርምያስ)፤ እረኞች (እንደ አሞጽ)፤ ዓሣ አጥማጆች (እንደ ጴጥሮስ እና ዮሐንስ)፤ የሕግ ምሁራን (እንደ ጳውሎስ)፤ የፖለቲካ መሪዎች (እንደ ሙሴ) እና ሐኪሞች (እንደ ሉቃስ) ይገኙበታል። በተጨማሪም፤ ጽሑፎቹ የተዘጋጁት በሦስት የተለያዩ አህጉራት (በእስያ፣ በአፍሪካ፣ እና በአውሮፓ) ሲሆን የተጻፉትም በሦስት ቋንቋዎች (በዕብራይስጥ፣ በአረማይክ፣ እና በግሪክኛ) ነው።

በአመክንዮ እና በተፈጥሮ ሕግ ሲታሰብ፣ በአንድ ከተማ ውስጥ የሚኖሩ ሦስት ሰዎች በአንድ አከራካሪ ርዕሰ ጉዳይ ላይ ጽሑፍ እንዲያዘጋጁ ቢጠየቁ እንኳን ሐሳባቸው በእጅጉ ይለያያል። ነገር ግን መጽሐፍ ቅዱስ ስለ እግዚአብሔር ባሕርይ፣ ስለ ሰው ልጅ ውድቀት፣ እና በእግዚአብሔር ልጅ በኢየሱስ ክርስቶስ በኩል ስለተዘጋጀው የድኅነት ዕቅድ ከዘፍጥረት እስከ ራእይ ድረስ አንድ ወጥ የሆነ ታሪክን ያለምንም የሐሳብ ቅራኔ ይዘረዝራል። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ከ63,000 በላይ እርስ በርስ የሚገናኙ እና የሚደጋገፉ የማጣቀሻ ጥቅሶች (cross-references) መኖራቸው፣ ከእነዚህ ሁሉ የሰው ጸሐፊዎች ጀርባ አንድ ዓላማ እና አንድ አእምሮ ያለው መለኮታዊ አዘጋጅ (መንፈስ ቅዱስ) መኖሩን በማያሻማ ሁኔታ ያረጋግጣል። ይህ አስደናቂ ውስጣዊ ስምምነት መጽሐፍ ቅዱስ የውስጥ ፈተናውን በከፍተኛ ደረጃ እንዳለፈ ያስመሰክራል።

3.2 የውጭ ፈተና፡ የኦርኪዮሎጂ እና የታሪክ ማስረጃዎች

የውጭ ፈተና (External Test) በመባል የሚታወቀው የምርምር ዘርፍ፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጠቀሱት ሥፍራዎች፣ ነገሥታት፣ ጦርነቶች እና ባህሎች ከሌሎች የታሪክ እና የስነ-ቁፋሮ (የኦርኪዮሎጂ) ግኝቶች ጋር መጣጣማቸውን ይገመግማል። መጽሐፍ ቅዱስ በባዶ ፍልስፍና ወይም በተረት ላይ የተመሠረተ ሃይማኖታዊ መጽሐፍ አይደለም፤ በእውነተኛ የሰው ልጅ ታሪክ እና በእውነተኛ መልክዓ ምድር ላይ የተመሠረተ መዝገብ ነው። አንዳንዶች የኦርኪዮሎጂ ጥናት መጽሐፍ ቅዱስን አያረጋግጥም በማለት (እንደ ፊንክልስታይን እና ዴቨር ያሉ ምሁራን) ለመሞገት ቢሞክሩም፣ እጅግ የበዙት የኦርኪዮሎጂ ግኝቶች ግን መጽሐፍ ቅዱሳዊውን ታሪክ ደግፈውታል።

ታዋቂው የዩል ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰር እና አርኪዮሎጂስት ዶክተር ዊሊያም ኤፍ. አልብራይት (William F. Albright) እንዳረጋገጡት፣ የአርኪዮሎጂ ግኝቶች የብሉይ ኪዳንን ታሪካዊ እውነታነት በሚያስደንቅ ሁኔታ አረጋግጠዋል። ሌላኛው ዕውቅ አርኪዮሎጂስት ኔልሰን ግሉክ (Nelson Glueck) ደግሞ "እስካሁን ድረስ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የተጠቀሰን ማንኛውንም ታሪካዊ መረጃ የሚያስተባብል ምንም ዓይነት የአርኪዮሎጂ ግኝት አልተገኘም" በማለት መስክረዋል።

በዚህ ረገድ ከተገኙት ታላላቅ የአርኪዮሎጂ ግኝቶች መካከል ዋነኞቹ የሚከተሉት ናቸው፡-

3.2.1 የቴል ዳን የድንጋይ ላይ ጽሑፍ (Tel Dan Stele)

ለብዙ ዘመናት፣ መጽሐፍ ቅዱስን የሚተቸ ምሁራን፣ የእስራኤል ንጉሥ ዳዊት እውነተኛ ታሪካዊ ሰው ሳይሆን እንደ ሮማን እና ግሪክ አፈ-ታሪኮች ያለ የፈጠራ ገጽ-ባህሪ ነው ብለው ይከራከሩ ነበር። ነገር ግን በ1993 ዓ.ም. በሰሜን እስራኤል በተደረገ ቁፋሮ፣ በ9ኛው ክፍለ ዘመን ቅ.ል.ክ (ከክርስቶስ ልደት በፊት) የተጻፈ እና "የዳዊት ቤት" (BYTDWD - House of David) የሚል ጽሑፍ የሰፈረበት የድንጋይ ላይ ጽሑፍ ተገኘ። በአረማይክ ቋንቋ የተጻፈው ይህ ጽሑፍ አንድ የሶርያ ንጉሥ በእስራኤል ነገሥታት ላይ የተቀዳጀውን ድል የሚያወድስ ቢሆንም፣ የእስራኤልን ነገሥታት ከ "ዳዊት ቤት" ወገን በማለት መጥራቱ፣ ንጉሥ ዳዊት እውነተኛ ታሪካዊ መሪ እንደነበረ እና ጽኑ ሥርወ መንግሥት እንደነበረው በማያጠራጥር ሁኔታ አረጋግጧል።

3.2.2 የሮሴታ ድንጋይ (Rosetta Stone)

በ1798 ዓ.ም ናፖሊዮን ግብጽን በወረረበት ወቅት የተገኘው ይህ ድንጋይ፣ በጥንታዊ የግብጽ ሂሮግሊፊክስ፣ በዴሞቲክ፣ እና በግሪክ ቋንቋዎች የተጻፈ መልእክት ነበረው። የዚህ ድንጋይ መገኘት ተመራማሪዎች የግብጽን ጥንታዊ ቋንቋ እንዲተረጎሙ መንገድ የከፈተ ሲሆን፣ ይህም መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ግብጽ ነገሥታት (ፈርዖኖች) እና ስለ እስራኤላውያን ታሪክ የሚናገረውን ከግብጽ መዛግብት ጋር አመሳክሮ ታሪካዊነቱን ለማረጋገጥ ትልቅ አስተዋጽኦ አድርጓል። በቅርቡም የፈርዖን ቱትሞስ 2ኛ እና የንግሥት ሀትሼፕሱት ስም ያለባቸው ጥንታዊ ቅርሶች መገኘታቸው የመጽሐፍ ቅዱስን የታሪክ መቼት አጠናክሮታል።

3.2.3 የኬተፍ ሂም የብር ጥቅልሎች (Ketef Hinnom Silver Scrolls)

በኢየሩሳሌም አካባቢ የተገኙት እነዚህ እጅግ ጥንታዊ የብር ጥቅልሎች፣ ከ6ኛው ወይም 7ኛው ክፍለ ዘመን ቅ.ል.ክ የተሠሩ ናቸው። በእነዚህ ጥቅልሎች ላይ በአሪት ዘንድ ምጽሐፍ (እና በዘዳግም) ውስጥ የሚገኘው የክህነት ቡራኬ በዕብራይስጥ ፊደላት ተጽፎ ተገኝቷል። ይህም የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ባቢሎን እስራኤልን ከመውረሯ እጅግ ቀደም ብሎ በጽሑፍ ይሰፍሩ እንደነበር እና ቃሉም ከዛሬው መጽሐፍ ቅዱስ ጋር አንድ መሆኑን የሚያሳይ ታላቅ ማስረጃ ነው።

3.2.4. የሕዝቅያስ የውኃ መሸለኪያ (Hezekiah's Tunnel)

መጽሐፍ ቅዱስ በ2ኛ ነገሥት 18 እና በ2ኛ ዜና መዋዕል 29-32 ላይ ንጉሥ ሕዝቅያስ ኢየሩሳሌምን ከአሦራውያን ከበባ ለመከላከል ሰፋፊ ግድግዳዎችን እንደገነባ እና የውኃ መተላለፊያ ቱቦ (መሸለኪያ) እንዳስቆፈረ ይናገራል። ይህ ርዝመቱ እጅግ አስደናቂ የሆነ መሸለኪያ እና የግድግዳው አካል እስከ ዛሬ ድረስ በኢየሩሳሌም የሚገኝ ሲሆን፣ በ1880 ዓ.ም. ወጣቶች በውስጡ ሲዘዋወሩ በ8ኛው ክፍለ ዘመን ቅ.ል.ክ የተጻፈ የፓሊዮ-ዕብራይስጥ (Paleo-Hebrew) ጽሑፍ በድንጋዩ ላይ ተቀርጾ አግኝተዋል፤ ጽሑፉም መሸለኪያው እንዴት በሁለት አቅጣጫ ተቆፍሮ እንደተገናኘ በግልጽ ያስረዳል።

3.2.5 የአዲስ ኪዳን አርኪዮሎጂ

አርኪዮሎጂስቶች የአዲስ ኪዳንን ታሪካዊነት የሚያረጋግጡ በርካታ ግኝቶችን አውጥተዋል። የኢየሱስ ክርስቶስ መቃብር ይገኝበታል ተብሎ በሚታመነው ቦታ (Church of the Holy Sepulchre) የተደረጉ ጥናቶች፣ ቦታው ከከተማው ቅጥር ውጭ እንደነበረ እና ጥንታዊ የአትክልት ስፍራ እንደነበር አረጋግጠዋል (የሐንስ 19:41ን ያረጋግጣል)። ስር ዊሊያም ራምሴ (Sir William Ramsay) የተባሉ የ19ኛው ክፍለ ዘመን ታዋቂ አርኪዮሎጂስት፣ ሐዋርያው ሉቃስ የጻፈውን የሐዋርያት ሥራ እና የወንጌል ታሪክ የፈጠራ ሥራ ነው ብለው ለማጋለጥ ወደ መካከለኛው ምሥራቅ ቢጓዙም፣ ሉቃስ የጠቀሳቸውን ከተሞች፣ መሪዎች እና ጂኦግራፊያዊ አቀማመጦች በቁፋሮ ካረጋገጡ በኋላ እሳቸው ራሳቸው በመጽሐፍ ቅዱስ እውነተኝነት አምነው ክርስቲያን ሊሆኑ በቅተዋል። በቅርቡም በቱርክ ኢዝኒክ (ጥንታዊቷ ኒቂያ) ከተማ የተገኘው የ3ኛው ክፍለ ዘመን የኢየሱስ ክርስቶስ ሥዕል፣

ጥንታውያን ክርስቲያኖች ኢየሱስን እንዴት ይመለከቱት እንደነበር ያሳያል። እነዚህ ሁሉ ታሪካዊ ግኝቶች መጽሐፍ ቅዱስ የውጭ ፈተናውን በክብር ማለፉን ያረጋግጣሉ።

3.3 የብራና ቅጂዎች ግምገማ (Bibliographic Test) እና አስተማማኝነት

መጽሐፍ ቅዱስ በጥንት ዘመን የተጻፈ በመሆኑ፣ አሪጅናል (የመጀመሪያ) የሆኑት ጽሑፎች (Autographs) በጊዜ ብዛት በመበላሸታቸው ዛሬ በእጃችን አይገኙም። ይህ ለሁሉም የጥንት ሥነ-ጽሑፎች የሚያገለግል እውነታ ነው። ስለዚህ፣ ዛሬ በእጃችን ያለው መጽሐፍ ቅዱስ የመጀመርያዎቹ ጸሐፊዎች ከጻፉት ጋር አንድ መሆኑን ለማረጋገጥ "የመጻሕፍት ዝርዝር ጥናት" ወይም የብራና ቅጂዎች ግምገማ ፈተና (Bibliographic Test) ጥቅም ላይ ይውላል። ይህ የጥናት ዘርፍ ሁለት ዋና ዋና መስፈርቶችን ይመለከታል፤ አንደኛው ያሉት የጥንት ቅጂዎች ብዛት ሲሆን፣ ሁለተኛው ደግሞ ከመጀመሪያው ጽሑፍ እስከ መጀመሪያው ቅጂ ያለው የጊዜ ክፍተት (Time Gap) ነው። በእነዚህ መመዘኛዎች መሠረት፣ መጽሐፍ ቅዱስ ከማንኛውም የጥንት ዘመን የሥነ-ጽሑፍ ቅርስ ጋር ሲነጻጸር ወደር የማይገኝለት እጅግ አስተማማኝ ሰነድ ነው።

3.3.1 የአዲስ ኪዳን የብራና ቅጂዎች

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ታሪካዊ አስተማማኝነት እና ትክክለኛነት በዓለም ላይ ካሉ የትኞቹም የጥንት ሥነ-ጽሑፎች ጋር ሲነጻጸር እጅግ የላቀና ወደር የማይገኝለት ነው። በአሁኑ ጊዜ ከ5,800 በላይ የሚሆኑ ጥንታዊ የግሪክኛ የአዲስ ኪዳን የብራና ቅጂዎች በሙዚየሞችና በምርምር ተቋማት ውስጥ ተጠብቀው ይገኛሉ። በተጨማሪም፣ 10,000 የሚሆኑ የላቲን ትርጉሞች፣ እንዲሁም ወደ 9,300 የሚጠጉ በሌሎች ጥንታዊ ቋንቋዎች ማለትም በሲሪያክ፣ በኮፕቲክ፣ በኢትዮፒክ፣ በኑቢያን እና በአረማይክ የተተረጎሙ ቅጂዎች አሉ። በጥቅሉ ሲታይ፣ የአዲስ ኪዳን ጥንታዊ የብራና ቅጂዎች ብዛት ከ24,000 በላይ ነው። ይህ እጅግ ብዙ የሆኑ ምስክሮች ስብስብ እግዚአብሔር የሰውን ልጆች ለማዳን የሰጠውን ሕያው ቃል ለትውልድ ሁሉ ሳይበረዝ ጠብቆ ለማቆየት ያደረገውን ታላቅ መለኮታዊ ጥበቃ ያስመሰክራል (ኢሳ 40:8)።

የጥንት ዘመን ክላሲካል መጻሕፍት ታሪካዊነት የሚረጋገጠው በጣት በሚቆጠሩ ቅጂዎች ብቻ

መሆኑን ስንረዳ፣ የአዲስ ኪዳን ጽሑፍ ምን ያህል ጠንካራ መሠረት እንዳለው እንገነዘባለን። የጽሑፍ ተመራማሪዎች የአዲስ ኪዳንን አኃዝ ከሌሎች ታዋቂ የጥንት ጽሑፎች ጋር ሲያነጻጽሩት ልዩነቱ እጅግ የሰፋ ሆኖ ይገኛል። ታዋቂው የፕሪንስተን ዩኒቨርሲቲ የጽሑፍ ተመራማሪ ብሩስ ሜትዝገር (Bruce Metzger) እና ስር ፍሬደሪክ ኬንየን (Sir Frederick Kenyon) እንዳረጋገጡት፣ የአዲስ ኪዳን ጽሑፍ ትክክለኛነትና ተአማኒነት አእምሮን የሚያስደምም ነው። የዓለም ታሪክ ጸሐፊዎች ያለምንም ጥርጣሬ የሚቀበሏቸውን ዓለማዊ መጻሕፍት ከአዲስ ኪዳን ጋር በሦስት ዋና ዋና መስፈርቶች ማለትም በተጻፉበት ዘመን፣ በቆዩት ጥንታዊ ቅጂዎች የጊዜ ክፍተት እና በቅጂዎቹ ብዛት ማነጻጸር የእግዚአብሔርን ቃል የማይናወጥ ታሪካዊነት ያሳያል (መዝ 119:89)።

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት የተጻፉት ከ50 እስከ 100 ዓ.ም. ባለው ጊዜ ውስጥ ሲሆን፣ ዛሬ በእጃችን የሚገኘው እጅግ ጥንታዊ ቅጂ በ125 ዓ.ም. ገደማ የተጻፈውና ጆን ራይላንድስ ፓፒረስ 52 (P52) በመባል የሚታወቀው የዮሐንስ ወንጌል ክፍል ነው (ዮሐ 18)። ይህ ማለት ከመጀመሪያው ጽሑፍ እስከ ቅጂው ያለው የጊዜ ክፍተት ከ50 ዓመታት የሚያንስ፣ እንዲያውም ሐዋርያው ዮሐንስ ወንጌሉን ከጻፈበት ጊዜ አንስቶ ከ30 ዓመታት ባልበለጠ ጊዜ ውስጥ የተዘጋጀ ነው። ከዚህም ባሻገር እንደ ቼስተር ቢቲ ፓፒሪ (Chester Beatty Papyri) እና ቦድመር ፓፒሪ (Bodmer Papyri) የመሳሰሉ እጅግ ጥንታዊ ቅጂዎች ከ200 እስከ 250 ዓ.ም. ባለው ጊዜ ውስጥ የተጻፉ የአዲስ ኪዳን ሙሉ ክፍሎችን ይዘው ተገኝተዋል። በቅርቡም የኮዴክስ ኤች (Codex H) የሚባለው የሐዋርያው ጳውሎስ መልእክቶች ቅጂ ዘመናዊ ቴክኖሎጂን በመጠቀም በግልጽ ማንበብ ተችሏል። ከ24 ሺህ በላይ ቅጂዎች ያሉት ይህ ቅዱስ መጽሐፍ፣ ከመጀመሪያው ጽሑፍ ጋር ያለው የትክክለኛነት መጠን 99.5 በመቶ መሆኑ የቃሉን ፍጹምነት ያረጋግጣል (መዝ 12:6)።

ይህን አስደናቂ እውነት ከሌሎች የጥንት ዓለም ሥነ-ጽሑፎች ጋር ስናስተያየው ልዩነቱ ፍንትው ብሎ ይታያል። ታዋቂው የግሪክ ገጣሚ ሆሜር በ900 ዓመተ ዓለም (ቅ.ል.ክ) የጻፈው "ኢሊያድ" የተሰኘው መጽሐፍ፣ አሁን በእጅ የሚገኘው እጅግ ጥንታዊ ቅጂ የተጻፈው በ400 ዓመተ ዓለም ነው። ይህ ከመጀመሪያው ጽሑፍ በ500 ዓመታት የራቀ ክፍተት ያለው ሲሆን፣ የተገኙት አጠቃላይ የቅጂዎች ብዛትም ወደ 1,900 (በሌላ መረጃ 643) ብቻ በመሆናቸው የትክክለኛነት መጠኑ 95 በመቶ ነው። በተመሳሳይ ሁኔታ፣ የሮሙ መሪ ጁሊየስ

ቄሳር ከ58 እስከ 50 ዓመተ ዓለም ባለው ጊዜ ውስጥ የጻፈው "ጋሊክ ዎርስ" 10 ቅጂዎች ብቻ ሲኖሩት፤ እጅግ ጥንታዊው ቅጂ የተገኘው በ900 ዓ.ም. በመሆኑ የ1,000 ዓመታት የጊዜ ክፍተት ይታይበታል። ታሲተስ የተባለው ታዋቂ የሮም ታሪክ ጸሐፊ በ100 ዓ.ም. አካባቢ የጻፈው "አናልስ" በበኩሉ 20 ቅጂዎች ብቻ ያሉት ሲሆን፤ ከ1,000 ዓመታት ክፍተት በኋላ በ1100 ዓ.ም. የተጻፈ ቅጂ ነው በእጅ የሚገኘው።

የጥንት ፍልስፍና አባቶች የሆኑት አርስቶትል እና ፕላቶ የጻፉት ሥራዎችም ቢሆኑ ከዚህ የተለየ ዕድል አላጋጠማቸውም። አርስቶትል ከ384 እስከ 322 ዓመተ ዓለም በጻፋቸው ጽሑፎችና አሁን ባለን ቅጂ (1100 ዓ.ም.) መካከል የ1,400 ዓመታት ክፍተት ሲኖር፤ የተገኙት ቅጂዎች ብዛትም 49 ብቻ ነው። ፕላቶ ከ427 እስከ 347 ዓመተ ዓለም በጻፋቸው ሥራዎችና በ900 ዓ.ም. በተገኘው ቅጂ መካከል ደግሞ የ1,200 ዓመታት ክፍተት ሲኖር፤ ያሉት አጠቃላይ ቅጂዎች 7 ብቻ ናቸው። የዓለም ታሪክ ተመራማሪዎች እነዚህን በጣት የሚቆጠሩ ቅጂዎች እና የሺህ ዓመታት ክፍተት ያላቸውን የፕላቶን፣ የአርስቶትልን ወይም የጁሊየስ ቄሳርን ጽሑፎች ታሪካዊ እውነትነት ሳያመነቱ ከተቀበሉ፤ ከ24 ሺህ በላይ ቅጂዎች ያሉትና ከ50 ዓመታት ያነሰ የጊዜ ክፍተት የሚታይበት አዲስ ኪዳን ፍጹም እምነት የሚጣልበትና ሕያው የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን መቀበል አእምሯዊና መንፈሳዊ ግዴታ ይሆናል (1 ጴጥ 1:25)።

ይህ አጭር የጊዜ ክፍተት የሚያረጋግጥልን ታላቅ እውነት አለ፤ እርሱም የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት በሰው ልጆች ተረት ወይም አፈ-ታሪክ ሆነው እንዲለወጡ የሚያስችል በቂ ጊዜ ፈጽሞ እንዳልነበራቸው ነው። ወንጌላትና መልእክታት ሲጻፉና ሲገለበጡ፤ የክርስቶስን ተአምራት፣ ሞትና ትንሣኤ በዓይናቸው ያዩ ሕያዋን ምስክሮች በሕይወት ነበሩ (2 ጴጥ 1: 16)። በመሆኑም ዛሬ የምናነበው የአዲስ ኪዳን ጽሑፍ ቅዱሳን ሐዋርያት በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ከጻፉት ኦሪጅናል ጽሑፍ ጋር እስከ 99.5 በመቶ ትክክለኛነት እንዳለው አረጋግጠናል። ቀሪው 0.5 በመቶ የሚሆነው አነስተኛ ልዩነት ደግሞ በጸሐፍት የፊደል አጻጻፍ፣ በቃላት ቅደም ተከተልና በፊደል ግድፈት ላይ የሚታይ እንጂ፤ አንዳችም የክርስትናን መሠረታዊ አስተምህሮ፣ የክርስቶስን አምላክነት ወይም የድኅነትን መንገድ የሚቀይር አይደለም። ስለዚህ፤ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት፤ ሕያውና ለዘላለም የሚኖር እውነተኛ ቃል ነው (2 ጢሞ 3:16-17)።

3.3.2 የብሉይ ኪዳን ቅጂዎች እና የሙት ባሕር ጥቅልሎች

የብሉይ ኪዳን ቅጂዎች አስተማማኝነት በዋነኝነት የተጠበቀው በጥንታውያን አይሁዳውያን ጸሐፍት በተለይም ማሶሬቶች (Masoretes) ጥበቅ እና ፍጹም ጥንቃቄ በተሞላበት የጽሑፍ ማስተላለፍ ሕግጋት ነው። እነዚህ ጸሐፍት እያንዳንዱን ፊደል፣ ቃል እና መስመር በመቁጠር፣ አነስተኛ ስህተት እንኳን ከተገኘ ሙሉውን የብራና ጥቅልል ያጠፉ ነበር። ይሁን እንጂ፣ እስከ ቅርብ ጊዜ ድረስ ከነበሩ የብሉይ ኪዳን ሙሉ ቅጂዎች ውስጥ በጣም ጥንታዊ የሆኑት በግብጽ የተገኘው የካይሮ ጌኒዛ (Cairo Geniza) ስብስብ፣ እንዲሁም "አሌፖ ኮዴክስ" (Aleppo Codex - 925 ዓ.ም) እና ማሶሬቲክ ጽሑፍ የያዘው "ሌኒንግራድ ኮዴክስ" (Leningrad Codex - 1008 ዓ.ም) ነበሩ።

በ1947 ዓ.ም. ወጣት እረኞች በሙት ባሕር አቅራቢያ በሚገኘው የቁምራን (Qumran) ዋሻዎች ውስጥ ያገኟቸው "የሙት ባሕር ጥቅልሎች" (Dead Sea Scrolls) የአርኪዮሎጂ እና የጽሑፍ ታሪክን ለዘለዓለም ቀይረውታል። ከ11 የተለያዩ ዋሻዎች የተገኙት እነዚህ ጥቅልሎች፣ የተጻፉት ከ250 ዓመተ ዓለም (BC) ጀምሮ እስከ 70 ዓ.ም. ባለው ጊዜ ውስጥ ሲሆን፣ ከአስቴር መጽሐፍ በስተቀር የሁሉንም የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ከፍሎች ይዘዋል። ይህ ታላቅ ግኝት፣ አዲሶቹ የብሉይ ኪዳን ቅጂዎች ቀደም ሲል ከነበሩ የማሶሬቲክ ቅጂዎች በ1,000 ዓመታት እንደሚቀድሙ አሳይቷል።

ተመራማሪዎች ታላቁን የኢሳይያስ ጥቅልል (The Great Isaiah Scroll) ከ1,000 ዓመታት በኋላ ከተጻፈው የማሶሬቲክ የኢሳይያስ ትርጉም ጋር ሲያነጻጽሩት፣ በመካከላቸው የነበረው ልዩነት እጅግ አነስተኛ እና የትርጉም ለውጥ የማያመጣ ሆኖ አግኝተውታል። ከ95% በላይ የሚሆነው ጽሑፍ ቃል በቃል አንድ ዓይነት ሲሆን፣ ቀሪው 5% ደግሞ የፊደል አጻጻፍ እና የቋንቋ ዘይቤ (spelling and stylistic variations) ብቻ ነበር። ለምሳሌ በኢሳይያስ 53 ውስጥ ካሉት 166 ቃላት ውስጥ፣ 17 ፊደላት ብቻ ልዩነት ያሳዩ ሲሆን፣ ከነዚህም 10ሩ የፊደል አጻጻፍ፣ 4ቱ የቋንቋ ዘይቤ፣ 3ቱ ደግሞ "ብርሃን" የሚል ቃል የተጨመረባቸው ናቸው፤ አንዳቸውም ቢሆኑ የትንቢቱን መሠረታዊ የነገረ-መለኮት ትርጉም የሚቀይሩ አልነበሩም። ይህ የሚያረጋግጠው፣ እግዚአብሔር የሰውን ልጆች ተጠቅሞ ቃሉን ከማስጻፍ ባለፈ፣ በሺህ ለሚቆጠሩ ዘመናት ሁሉ ቃሉ ሳይበረዝ እና ሳይከለስ በትክክል

እንዲጠበቅ ኃያል ጥበቃ ማድረጉን ነው። በአሁኑ ጊዜ ከ17,000 በላይ ጥንታዊ የብሉይ ኪዳን የዕብራይስጥ ቅጂዎች ይገኛሉ።

4. የተፈጸሙ ትንቢቶች መለኮታዊ ማረጋገጫ (Fulfilled Prophecy)

መጽሐፍ ቅዱስን ከሌሎች የዓለም ሃይማኖታዊ መጻሕፍትና የሰው ፍልስፍናዎች ልዩ የሚያደርገው ታላቅ እና የማይካድ ማስረጃ፣ በውስጡ የያዛቸው እጅግ በርካታ የሆኑ እና በታሪክ ውስጥ በትክክል ቃል በቃል የተፈጸሙ ትንቢቶች ናቸው። መጽሐፍ ቅዱስ ወደፊት ስለሚሆኑ ክስተቶች፣ ስለ ኃይለን መንግሥታት መነሳትና መውደቅ፣ እንዲሁም በተለይም ስለ ዓለም አቀፍ ስለ መሲሐ ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ በዝርዝር አስቀድሞ ተናግሯል (ኢሳ 46:9-10)። የሒሳብ ተመራማሪዎች እንዳረጋገጡት፣ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉትን በመቶዎች የሚቆጠሩ ትንቢቶች በአንድ ሰው ሕይወት ውስጥ በአጋጣሚ የመፈጸማቸው ዕድል በሰውኛ አእምሮ ሲታሰብ በቢሊዮን የሚቆጠር እጅግ አነስተኛና የማይቻል ነገር ነው። ይህ የሚያሳየው ትንቢቶቹ በሰው ግምት ሳይሆን ሁሉን በሚያውቅ ሕይወት አምላክ መንፈስ የተነገሩ መሆናቸውን ነው (2 ጴጥ 1:21)።

የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ነቢያት ስለ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ መወለድ፣ ሕይወት፣ አገልግሎት፣ መከራ፣ ሞት፣ እና ትንሣኤ ከ300 በላይ ዝርዝር ትንቢቶችን ከመወለዱ በመቶዎች እና በሺዎች በሚቆጠሩ ዓመታት አስቀድመው ተናግረዋል። የውድቀታችን መጀመሪያ በሆነው በኤደን ገነት ውስጥ፣ እግዚአብሔር የሴቲቱ ዘር የሰይጣንን ራስ እንደሚቀጠቅጥ የመጀመሪያውን የምሥራች ቃል ተናገረ (ዘፍ 3:15)፤ ይህ ቃልም ከዘመናት በኋላ ጌታችን ከቅድስት ድንግል ማርያም በተወለደ ጊዜ ተፈጸመ (ኢሳ 7:14፣ ማቴ 1:18-25፣ ገላ 4:4-5)። መሲሐ የሚመጣበት የትውልድ ሐረግም ቢሆን በግልጽ ተተንብዮአል፤ እርሱ ከኦብርሃም፣ ከይስሐቅ እና ከያዕቆብ ዘር የሚመጣ የዓለም በረከት እንደሆነ (ዘፍ 22:18፣ ዘፍ 26:4፣ ዘፍ 28:14፣ ማቴ 1:1-2፣ ሉቃ 3:34)፣ እንዲሁም ከይሁዳ ነገድ እና ከዳዊት የንግሥና ዙፋን የሚወጣ ዘላለም የሚነግሥ ንጉሥ መሆኑ ተጽፎአል (ዘፍ 49:10፣ 2 ሳሙ 7:12-16፣ ማቴ 1:1-6፣ ሉቃ 3:31-33)። እንዲያውም ነቢዩ ሚካያስ ክርስቶስ የሚወለድባት አነስተኛ መንደር ቤተልሔም እንደሆነች አስቀድሞ በመጥቀስ ቦታውን ሳይቀር በግልጽ አሳይቷል (ሚክ 5:2፣ ማቴ 2:1-6፣ ሉቃ 2:1-7)።

የጌታችን የኢየሱስ ክርስቶስ የምድር ላይ አገልግሎት ከመጀመሩ በፊት መንገድ ጠራጊ የሆነው

መጥምቁ ዮሐንስ በበረሃ ድምፅ ሆኖ እንደሚመጣ ነቢያት ተናግረዋል (ሚል 3:1፤ ኢሳ 40: 1-9፤ ማቴ 3:1-4፤ ማር 1:1-11)። ጌታችን አገልግሎቱን ሲጀምርም ዕውራገን በማብራት፤ ደንቆሮዎችን በማስማት እና የተሰበሩትን በመጠገን መለኮታዊ ባሕርዩን እንደሚገልጥ የተነገረው ቃል በሕይወቱ ተረጋገጠ (ኢሳ 35:5፤ ኢሳ 61:1-2፤ ማቴ 11: 5፤ ሉቃ 4:14-30)። ወደ ቅድስት ከተማ ኢየሩሳሌም ሲገባም እንደ ዓለም ነገሥታት በጦር ፈረስ ላይ ሳይሆን፤ የትሕትና ምልክት በሆነች በአህያ ውርንጫ ላይ ተቀምጦ እንደሚገባ የተነገረው ትንቢት ቃል በቃል ተፈጸመ (ዘካ 9:9፤ ማቴ 21:1-5፤ ማር 11:1-10)። ይህ ሁሉ የክብር አገልግሎት እያለ ግን፤ ከገዛ ወንድሞቹና ከእስራኤል የሃይማኖት መሪዎች እንደሚገፋና እንደሚናቅ መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ አሳውቆ ነበር (መዝ 69:8፤ ኢሳ 53:3፤ ዮሐ 1:11፤ ዮሐ 7:5)።

የጌታችን የመከራ፤ የሞትና የትንሣኤ ዝርዝር ሁኔታዎች የሚመሰክሩት የመጽሐፍ ቅዱስን ፍጹም መለኮታዊነት ነው። ክርስቶስ በ30 የብር ዲናር እንደሚሸጥ (ዘካ 11:12፤ ማቴ 26: 15)፤ በመከራው ጊዜና ሲደበድበ እንደ በግ ዝም እንደሚል (ኢሳ 50:6፤ ኢሳ 53:7፤ ማቴ 26:67፤ ማቴ 27:12-14)፤ እንዲሁም ከወንጀለኞች ጋር ተቆጥሮ አጥንቱ ሳይሰበር እንደሚሞት ተተንብዮአል (ኢሳ 53:12፤ ዘጸ 12:46፤ መዝ 34:20፤ ማር 15:27፤ ዮሐ 19:31-36)። በመስቀል ላይ ሳለም ወታደሮች ልብሶቹን ተከፋፍለው እጆ ጠባቡ ላይ ዕጣ እንደሚጥሉ የተነገረው ቃል በሮማውያን ወታደሮች እጅ ተፈጸመ (መዝ 22:18፤ ማቴ 27: 35፤ ዮሐ 19:23-24)። በእነዚህ ሁሉ መከራዎች ውስጥ አዲስ ኪዳንን በደሉ እንደሚያጸና (ኤር 31:31-34፤ ሉቃ 22:15-20፤ ዕብ 10:15-20)፤ በመጨረሻም መቃብር ይዞት እንደማይቀር፤ ሞትን አሸንፎ በክብር ከሙታን እንደሚነሳ በታላቅ ድል ተጽፏል (መዝ 16: 10-11፤ ኢዮ 19:25-27፤ ዮሐ.ሥራ 2:25-32፤ ማቴ 28)።

እዚህ ላይ ልናስተውለው የሚገባው እጅግ አስደናቂው ሥነ-መለኮታዊ እውነት፤ እነዚህ ትንቢቶች የተነገሩት ክርስቶስ ከመወለዱ በመቶዎች እና በሺዎች በሚቆጠሩ ዓመታት አስቀድሞ መሆኑ ነው። ለምሳሌ መዝሙር 22 ስለ ስቅለት ሁኔታ በዝርዝር ይገልጻል፤ እጆችን እና እግሮችን መቸንከርን፤ እንዲሁም የውሃ ጥማትን ያነሳል (መዝ 22:16- 18)። ነገር ግን ንጉሥ ዳዊት ይህንን መዝሙር በጻፈበት በ10ኛው ክፍለ ዘመን ቅ.ል.ክ. ስቅለት የሚባል የቅጣት ዓይነት በዓለም ላይ ፈጽሞ አልታወቀም ነበር። ስቅለትን የፈጠሩት ከዘመናት በኋላ

አሦራውያን ሲሆኑ፤ በኋላም በሮማውያን ሥርዓት ውስጥ ተሻሽሎ ለቅጣት ውሏል። ስለዚህ፤ ዳዊት ይህን ሁሉ በዝርዝር መጻፍ የቻለው፤ ሁሉን አዋቂ በሆነው በመለኮታዊ መንፈስ ተነድቶ እንጂ በገዛ ዕውቀቱ አልነበረም (2 ጢሞ 3:16)።

በተጨማሪም የመጽሐፍ ቅዱስ ትንቢት በክርስቶስ ብቻ አያበቃም። ነቢዩ ኢሳይያስ የባቢሎን ግዛት ገና በዓለም ላይ ታላቅ ኃይል በነበረበት ወቅት፤ ባቢሎንን የሚያሸንፈውን የፋርስ ንጉሥ ቂሮስን በስም በመጥራት አይሁዳውያንን ከምርኮ ነጻ አውጥቶ ወደ አገራቸው እንደሚመልስ፤ ቂሮስ ከመወለዱ ከ150 ዓመታት በፊት ተንብዮአል (ኢሳ 44:28፤ ኢሳ 45:1-13)። የቂሮስ መምጣት እና ያደረገው ነገር በዓለማዊ ታሪክ መዝገቦች ጭምር የተረጋገጠ የማይካድ ሐቅ ነው። የይሁዳው ንጉሥ ኢዮሣፍጥ ያለ ጦርነት ሦስት ኃያላን ጠላቶችን እንደሚያሸንፍ በነቢዩ የተነገረው ትንቢትም ቃል በቃል ተፈጽሟል (2 ዜና 20)። ይህ ዓይነቱ አስገራሚ የትንቢት ፍጻሜ፤ መጽሐፍ ቅዱስ የዘመናትን ታሪክ ሁሉን በሚያውቅ፤ በሚቆጣጠር እና በሚገዛ አምላክ የተጻፈ ሕያው ቃል መሆኑን የሚያረጋግጥ ኃይል ማስረጃ ነው።

5. የክርስቶስ ምስክርነት እና የመንፈስ ቅዱስ ማረጋገጫ

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን ለማረጋገጥ ከምንጠቀምባቸው ታሪካዊ እና ሥነ-ጽሑፋዊ ማስረጃዎች ሁሉ የላቀው ዋነኛ ማዕዘን፣ ራሱ የጌታ የኢየሱስ ክርስቶስ ምስክርነት ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ በታሪክ ውስጥ የኖረ እውነተኛ ሰው መሆኑን ጥንታውያን ሮማውያን (እንደ ታሲተስ እና ፕሊኒ ያሉ) ዓለማዊ ታሪክ ጸሐፊዎች ጭምር ያረጋገጡት የማይካድ ሐቅ ነው። ክርስቶስ በምድር ላይ በአካል በነበረበት ጊዜ፣ የብሉይ ኪዳንን መጻሕፍት ሲጠቅስ "ተብሎ ተጽፏል" በማለት የእግዚአብሔር ቃልነታቸውን፣ ስልጣናቸውን እና ታሪካዊነታቸውን በማያሻማ ሁኔታ አረጋግጧል።

ኢየሱስ በበረሃ በሰይጣን በተፈተነ ጊዜ ከአሪት ዘዳግም መጽሐፍ (ዘዳግም 8:3) ቃል እየጠቀስ ተከላከሏል፤ ይህም ቃሉ ኃይል እንዳለው ማሳያ ነው። የነቢዩን ኢሳይያስን ትንቢት እያነበበ ቃሉ በእርሱ እንደተፈጸመ አውጇል። በማቴዎስ 5:18 ላይ "ስማይና ምድር እስኪያልፍ ድረስ፣ ከሕግ አንዲት የውጣ ወይም አንዲት ነጥብ ከቶ አታልፍም፤ ሁሉ እስኪፈጸም ድረስ" በማለት የብሉይ ኪዳንን ቃል ስህተት-አልባነት (Inerrancy) እና ዘላለማዊ ኃያልነት መስክሯል። በሉቃስ 24:44 ላይም በሙሴ ሕግ፣ በነቢያት እና በመዝሙራት ስለ እርሱ የተጻፈው ሁሉ መፈጸም እንዳለበት በማስተማር የብሉይ ኪዳንን ክፍሎች አጽድቋል። ኢየሱስ ራሱ መጽሐፍ ቅዱስን ስህተት ያለበት ወይም ጊዜ ያለፈበት ተራ መጽሐፍ አድርጎ አልቆጠረውም፤ ይልቁንም የመዳን መንገድ እና ፍጹም የእግዚአብሔር ድምጽ መሆኑን በአጽንኦት አስተምሯል።

በዚህ የክርክር ነጥብ ላይ ማዕከላዊው እና የመጨረሻው ጉዳይ የክርስቶስ ሞት እና ትንሣኤ ነው። ኢየሱስ ክርስቶስ ከመሞቱ በፊት እንደሚገደል እና በሦስተኛው ቀን ከሞት እንደሚነሳ ሦስት ጊዜ አስቀድሞ ተናግሮ ነበር፤ ልክ እንደተናገረውም ሞትን አሸንፎ ተነስቷል፤ ትንሣኤውንም ከ500 በላይ ለሚሆኑ ምስክሮች አሳይቷል። እነዚህ የዓይን ምስክሮች የክርስቶስን ትንሣኤ አይተናል በማለታቸው ብቻ ሁሉን ነገር አጥተው እስከ ሞት ድረስ ታምነው ሰማዕት ሆነዋል፤ በአመክንዮ ሲታሰብ ሰዎች ለማያምኑበትና ለፈጠሩት ውሸት ሲሉ ሕይወታቸውን በፈቃዳቸው አሳልፈው አይሰጡም። የክርስቶስ ትንሣኤ ታሪካዊ እውነት ከሆነ፣ ክርስቶስ በእርግጥም የእግዚአብሔር ልጅ ነው ማለት ነው። እርሱ የእግዚአብሔር ልጅ

ከሆነ ደግሞ፣ እርሱ የእግዚአብሔር ቃል ብሎ የመስከረለት የብሉይ ኪዳን መጽሐፍ፣ እንዲሁም እርሱ መንፈስ ቅዱስን ልኮላቸዋለሁ ብሎ ቃል የገባላቸው ሐዋርያት (ዮሐንስ 14፡ 26፣ 16፡13) የጻፉት የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ፣ ያለ ጥርጥር መለኮታዊ ሥልጣን ያለው የእግዚአብሔር ቃል ነው ማለት ነው። አፖሎጆቲክስ (አቃቤ እምነት) ይህንን ትንሣኤ እንደ ማዕከላዊ ምስሶ አድርጎ ይወስደዋል፤ ክርስቶስ ካልተነሳ እምነት ከንቱ ነው፤ ክርስቶስ ከተነሳ ግን መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ነው።

5.1 የመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት እና የሕይወት ለውጥ (The Transformative Power)

ከአእምሮአዊ፣ ታሪካዊ፣ እና አርኪዮሎጂያዊ ማስረጃዎች ሁሉ ባሻገር፣ መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን እያንዳንዱ አማኝ በግል ሕይወቱ የሚለማመደው እጅግ ኃይል ማስረጃ አለ፤ እርሱም የመንፈስ ቅዱስ የውስጥ ምስክርነት (Internal witness of the Holy Spirit) እና ቃሉ የሰውን ሕይወት የመለወጥ ኃይል ያለው መሆኑ ነው። ዕብራውያን 4፡12 "የእግዚአብሔር ቃል ሕያው ነውና፣ የሚሠራም፣ ሁለትም አፍ ካለው ሰይፍ ሁሉ ይልቅ የተሳለ ነው" በማለት እንደሚገልጸው፣ መጽሐፍ ቅዱስ በታሪክ ማኅደር ውስጥ የሚቀመጥ ተራ ማስታወሻ ሳይሆን ዛሬም ድረስ በሰዎች ልብ ውስጥ የሚሠራ ሕያው ቃል ነው።

ማስረጃዎች ሁሉ ወደ እውነት ሊያመለክቱ ቢችሉም፣ ተፈጥሯዊው ሰው በኃጢአት ምክንያት አእምሮው ስለጨለመ በመረጃ ብቻ ታምኖ ራሱን ለእግዚአብሔር አያስገዛም።

የዌስትሚኒስተር የእምነት ኑዛዜ (Westminster Confession of Faith)

እንደሚያስረዳው፣ መጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን የተመሠረተው በሰው ወይም በቤተክርስቲያን ምስክርነት ላይ ሳይሆን ሙሉ በሙሉ በእግዚአብሔር ላይ ነው፤ ነገር ግን ይህንን ቃል አምኖ ለመቀበል የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በውስጣችን ያስፈልጋል። መጽሐፍ ቅዱስ ለብዙ ሺህ ዘመናት የሰዎችን፣ የማኅበረሰቦችን፣ እና የባህሎችን ሥነ-ምግባር፣ አስተሳሰብ፣ እና መንፈሳዊነት ከመሠረቱ ሲለውጥ የኖረ፣ የተሰበሩ ልቦችን የጠገነ፣ እና የጨለማ ሕይወትን ያበራ ብቸኛ መጽሐፍ ነው። ይህ ታይዶ የማይታወቅ የመለወጥ ኃይል፣ መጽሐፉ ፊደል ብቻ ሳይሆን የሕያው አምላክ እስትንፋስ መሆኑን በተጨማሪም ያረጋግጣል።

6. ማጠቃለያ

በዚህ ጥልቅ ሥነ-መለኮታዊ እና ታሪካዊ የምርምር ሪፖርት ውስጥ በዝርዝር እንደተተነተነው፤ "መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን አንዴት አውቃለሁ?" ለሚለው ጥያቄ የሚሰጠው ምላሽ በማስረጃ ያልተደገፈ ጭፍን እምነት (blind faith) ላይ የተመሠረተ አይደለም። ይልቁንም በእጅጉ በተፈተኑ፤ አመክንዮአዊ በሆኑ፤ እና በታሪክ እና በሳይንስ በተደገፉ በርካታ ማስረጃዎች ላይ የቆመ ነው።

የመጽሐፍ ቅዱስ አስደናቂ የውስጥ አንድነት 40 የተለያዩ ጸሐፊዎች በ1,500 ዓመታት ውስጥ የጻፉት ቢሆንም አንዲትም የሐሳብ ግጭት አለመኖሩ፤ ከሰው አእምሮ በላይ የሆነ መለኮታዊ ደራሲ እንዳለው ያሳያል። ታላላቅ የአርኪዮሎጂ ግኝቶች (እንደ ቴል ዳን ጽሑፍ፤ የኬተፍ ሂናም ጥቅልሎች እና የሕዝቅያስ መጀላኪያ የመሳሰሉት) በመጽሐፉ ውስጥ የተገለጹትን ሰዎች፤ ቦታዎች እና ከስተቶች እውነተኛነት ከጥርጣሬ በላይ አረጋግጠዋል። ከ24,000 በላይ የሚሆኑት የአዲስ ኪዳን የብራና ቅጂዎች እና የሙት ባሕር ጥቅልሎች፤ በታሪክ ታይቶ በማይታወቅ የጥንቃቄ ደረጃ ቃሉ ምንም ሳይበረዝና ሳይለወጥ (በ99.5% ትክክለኛነት) ዛሬ በእጃችን መድረሱን ያረጋግጣሉ። በመቶዎች የሚቆጠሩት የብሉይ ኪዳን ትንቢቶች በጌታ በኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወት ውስጥ ቃል ቢቃል፤ የሂሳብ ስሌትን በሚያሸንፍ ሁኔታ መፈጸማቸው እጅግ ኃያል ማረጋገጫ ነው።

ከሁሉ በላይ ደግሞ፤ የክርስቶስ ከሙታን መነሳት እና እርሱ ለቅዱሳት መጻሕፍት የሰጠው የማያወላውል ምስክርነት፤ እንዲሁም መንፈስ ቅዱስ በቃሉ በኩል የሚያመጣው የሕይወት ለውጥ፤ መጽሐፍ ቅዱስ ፍጹም የእግዚአብሔር መገለጥ መሆኑን በጽኑ ያትማሉ። ስለዚህ፤ የትኛውም እውነትን ፈላጊ የሆነ ተራ ሰው (lay person) እነዚህን የተብራሩ መረጃዎች በጥሞና በመመዘን፤ መጽሐፍ ቅዱስ የሰው ልጅ የፈጠራ ሥራ ሳይሆን፤ የሰማይ እና የምድር ፈጣሪ የሆነው ኃያሉ እግዚአብሔር የሰውን ልጅ ከኃጢአት ለማዳን፤ ትክክለኛውን የሕይወት መንገድ ለማሳየት፤ እና ከእርሱ ጋር የጠበቀ ኅብረት እንድናደርግ የሰጠን ሕያው፤ እውነተኛ፤ እና ፍጹም ቃሉ መሆኑን በሙሉ ልብ አምኖ ሊቀበል ይችላል።

የመጽሐፍ ቅዱስን ሕይወት በሕይወትዎ ይለማመዱ!

መጽሐፍ ቅዱስ በታሪክ ማኅደር ውስጥ የሚቀመጥ ተራ የጥንት መዝገብ አይደለም፤ የሰውን ሕይወት፣ አመለካከት እና ሥነ-ምግባር ከመሠረቱ የመለወጥ አቅም ያለው ሕይወት እና የሚሠራ የእግዚአብሔር ቃል ነው። ታሪካዊ፣ አርኪዮሎጂያዊ እና ሳይንሳዊ ማስረጃዎች የመጽሐፍ ቅዱስን እውነተኝነት እና አስተማማኝነት የሚያረጋግጡ ቢሆንም፣ የቃሉ የመጨረሻ እና ታላቅ ማረጋገጫ ግን በሰው ልብ ውስጥ የሚሠራው የመንፈስ ቅዱስ የውስጥ ምስክርነት ነው።

በዚህ የኋላ ሸፋን ማጠቃለያ ውስጥ የሚከተሉትን ዓበይት የሕይወት እውነታዎች እናስገነዝባለን፡-

የመንፈስ ቅዱስ ምስክርነት፡- የመጽሐፍ ቅዱስ ሥልጣን የተመሠረተው በሰው ወይም በቤተክርስቲያን ምስክርነት ላይ ሳይሆን ሙሉ በሙሉ በሕይወት እግዚአብሔር ላይ ነው። ማንም እውነትን ፈላጊ የሆነ ሰው ቃሉን በፈቃደኝነትና በእምነት ሲቀበል፣ መንፈስ ቅዱስ ቃሉ ፍጹም የእግዚአብሔር ድምፅ መሆኑን በውስጡ ያትማል።

የቃሉ የመለወጥ ኃይል፡- ለብዙ ሺህ ዘመናት የሰዎችን ሕይወት ሲለውጥ፣ የተሰበሩ ልቦችን ሲጠግን እና በጨለማ ውስጥ ያሉትን ወደ ብርሃን ሲመራ የኖረ ብቸኛ መጽሐፍ ነው። ይህ ታይቶ የማይታወቅ የመለወጥ ኃይል፣ መጽሐፉ ፊደል ብቻ ሳይሆን የሕይወት አምላክ እስትንፋስ መሆኑን በተጨማሪ ያረጋግጣል።

ይህንን መጽሐፍ አንብበው ሲጨርሱ፣ በእጅዎ የያዙት ቅዱስ መጽሐፍ የሰው ፈጠራ ሳይሆን ከስህተት የጻዳ፣ ፍጹም፣ እና ለዘላለም የማይለወጥ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በሙሉ ልብ አምነው ይቀበላሉ! የሕይወቶንም መመሪያ በዚህ የማይናወጥ መሠረት ላይ ያጸናሉ!

ጥናቱን ይቀጥሉ፡- ይህንን ጥናት ደጋግመው በመከለስና ሌሎች 'የሕይወት እንጀራ አገልግሎት' የሚያዘጋጃቸውን የጥናት መምሪያዎችን ማብራሪያዎች በመጠቀም በመንፈሳዊ እውቀትዎ ይደጉ።

Website: <https://ethiopiansite.com/>

Telegram: <https://t.me/YehiwotEnjera> Official

Facebook: facebook.com/YehiwotEnjera

Youtube: <https://www.youtube.com/@yehiwotEnjera>

Email: tsegaewnet@gmail.com

መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል ለመሆኑ የማይናወጥ ማረጋገጫ!

ይህ መጽሐፍ "መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን በምን አውቃለሁ?" ለሚለው የዘመናችን አቢይ ጥያቄ የማይናወጥ፣ በሳይንስና በታሪክ የተፈተነ ምላሽ የሚሰጥ ድንቅ መንፈሳዊ መሣሪያ ነው። የሰው ልጅ በታሪኩ ሁሉ ለሚያነሳቸው ጥልቅ የሕይወትና የፈጣሪ ማንነት ጥያቄዎች፣ እግዚአብሔር ራሱን በልዩ መገለጥ በኩል በጽሑፍ ያሳወቀበት ፍጹም ቃል መጽሐፍ ቅዱስ መሆኑን ያብራራል።

በዚህ መጽሐፍ ውስጥ የሚከተሉትን ዓቢይ እውነታዎች እና ማረጋገጫዎች ያገኛሉ፦

አለደናቂው መለኮታዊ አንድነት፦ 40 የተለያዩ ጸሐፊዎች በ1,500 ዓመታት ውስጥ፣ በሦስት አህጉራትና በሦስት ቋንቋዎች ጽፈውት ሳለ፣ ከዘፍጥረት እስከ ራእይ አንዲትም የሐሳብ ቅሪቴ ሳይኖር የመዳንን ታሪክ አጣምሮ መያዙን ያስረዳል።

የእርኪዮሎጂና የታሪክ ምስክርነት፦ የቴል ዳን የድንጋይ ላይ ጽሑፍ፣ የሕዝቅያስ የውኃ መሻለኪያ፣ የሮዜታ ድንጋይ እና የኬተፍ ሂኖም የብር ጥቅልሎችን የመሳሰሉ ታላላቅ ግኝቶች የመጽሐፉን ታሪካዊ እውነተኝነት ከጥርጣሬ በላይ ማረጋገጣቸውን ያሳያል።

የብረና ቅጂዎች አስተማማኝነት፦ ከ24,000 በላይ የሚሆኑት የአዲስ ኪዳን ጥንታዊ ቅጂዎች እና የሙት ባሕር ጥቅልሎች፣ የእግዚአብሔር ቃል ለዘመናት ምንም ሳይበረዝ በ99.5% ትክክለኛነት ዛሬ በእጃችን መድረሱን በሳይንሳዊ መንገድ ያስመስክራል።

የተፈጸሙ ትንቢቶችና የክርስቶስ ሥልጣን፦ በብሉይ ኪዳን የተነገሩት በመቶዎች የሚቆጠሩ ትንቢቶች በጌታችን በኢየሱስ ክርስቶስ ሕይወት፣ ሞትና ትንሣኤ ቃል በቃል መፈጸማቸውን፣ እንዲሁም ጌታችን ራሱ ሊቃሉ የሰጠውን የማያወላውል ምስክርነት በስፋት ይተነትናል።

ያማኾን

ሌሎች የጥናት መምሪያዎችን ለማግኘት የሚፈልጉ ከሆነ ጥያቄዎን ያድርሱን። እንዲሁም ስለዚህ ጥናት ያለዎትን አስተያየት፣ ጥያቄ ወይም ምስክርነት መስማት እንሻለን። የእርስዎ መልዕክት ለእኛ ትልቅ ብርታት ነው።

 Website: <https://ethiopiansite.com/>

 Telegram: https://t.me/YehiwotEnjera_Official

 Facebook: facebook.com/YehiwotEnjera

 Youtube: <https://www.youtube.com/@yehiwotEnjera>

 Email: tsegaewnet@gmail.com

